

EVROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

LANC protiv AUSTRIJE
(Predstavka br. 24430/94)

PRAVOSNAŽNA PRESUDA

31. januara 2002. godine

Izvršna presuda
30. 4. 2002.g.

(...)

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI SLUČAJA

A. Prethodna istraga protiv podnosioca i pritvor pred suđenje

10. Istražni sudija Regionalnog suda u Gracu izdao je 25. oktobra 1991. godine nalog za hapšenje podnosioca pod sumnjom da je izvršio delo prevare i falsifikovanja isprava. Sumnja se odnosila na poslovnu delatnost podnosioca, a naročito na dva projekta ulaganja u nekretnine. Istražni sudija je izdao je nalog za pretres prostorija privatne kompanije SDBV u kojoj je podnosilac bio generalni direktor. Naređena je i zaplena spisa koji se odnose na pomenute projekte. Nalog, pretres i zaplena su izvršeni istog dana, i to u prisustvu istražnog sudije. Kasnije tog dana je istražni sudija saslušao podnosioca, zaključio da postoji opasnost bežanja i zavere, i odredio da se zadrži u pritvoru. Što se tiče mogućnosti zavere, istražni sudija je zaključio da bi podnosilac mogao da izvrši pritisak na osoblje SDBV i da skloni dokumentaciju koja nije bila pronađena.

11. Podnosilac je 27. oktobra 1991. godine zatražio da bude pušten iz pritvora, a nekoliko dana kasnije je Reviziono veće Regionalnog suda u Gracu odbilo njegov zahtev.

12. Podnosilac se 20. novembra iste godine žalio da tu odluku. Nepoznatog datuma je i javni tužilac podneo žalbu, u kojoj je naveo da bi svrha držanja u pritvoru takođe trebalo da bude sprečavanje podnosioca da pobegne.

13. U međuvremenu, 11. novembra 1991. godine je istražni sudija naredio da se podnosilac mora sastajati sa svojim advokatom pod nadzorom suda jer je postojala mogućnost zavere. Odluka je bila zasnovana na činjenici da su druga osumnjičena lica još uvek bila na slobodi kao i da nekoliko svedoka još uvek nije bilo saslušano, a postojala je opasnost da bi podnosilac mogao da utiče na njih. Istražni sudija je naveo da bi ova mera mogla da traje najkasnije do isticanja dvomesečnog zakonskog roka za držanje u pritvoru na osnovu opasnosti od zavere. Podnosilac se žalio na ovu odluku. Naveo je da nema

ništa protiv nje u principu, ali da ona predstavlja nepotrebno ograničenje njegovih prava na odbranu kao i da je istražni sudija propustio da naloži izvršenje te mere u zakonskom roku od 14 dana.

14. Reviziono veće je 21. novembra 1991. godine odbacilo žalbu podnosioca protiv naloga za pretres koji je izdao istražni sudija i naloga za nadzor nad njegovim kontaktima sa pravnim zastupnikom. Ovim drugim nije izražena nikakva kritika pravnog zastupnika ili pak ponašanja protivnog zakonu ili disciplinskim pravilima advokatske komore, već mu je jedina svrha bila sprečavanje bilo kakvih kontakata sa trećim licima kako se ne bi ugrozila krivična istraga. Slučaj se ticao zamršenih poslovnih odnosa SDBV i nekoliko drugih kompanija kojima je upravljao podnosilac, kao i tokova novca između njih. Neke od svedoka je bilo moguće identifikovati tek nakon ispitivanja svih zaplenjenih dokumenata, a podnosioca je trebalo sprečiti da utiče na njih. Pored toga, odluka je bila donesena u skladu sa vremenskim rokovima propisanim stavom 3 člana 193 Zakona o krivičnom postupku. Reviziono veće je takođe proglasilo neosnovanom žalbu podnosioca da nije imao dovoljnu mogućnost pristupa službenim spisima o njegovom slučaju. Istražni sudija je odobrio uvid u spise stečajnom upravniku kompanije SDBV i advokatu podnosioca, koji je imao mogućnost i da fotokopira dokumenta. Advokat podnosioca ga je redovno posećivao i mogao je ako je hteo da mu da kopije. Povrh toga, podnosilac je za vreme ispitivanja od strane istražnog sudije obavešten o sadržaju spisa kao i izjavama svedoka koji su do tada bili ispitivani.

15. Viši javni tužilac u Gracu je 28. novembra 1991. godine izneo svoje mišljenje o žalbi podnosioca od 20. novembra 1991. godine. To mišljenje nije bilo predloženo podnosiocu.

16. Apelacioni sud u Gracu (*Oberlandesgericht*) je 12. decembra 1991. godine odbacio žalbu koju je podneo podnosilac ali odlučio u korist žalbe javnog tužioca. Sud je izneo stav da postoji ozbiljna sumnja protiv podnosioca i pozvao se na podatke iz krivične istrage. Takođe je postojao rizik da podnosilac pobjegne.

17. Reviziono veće je 15. januara 1992. godine posle usmene rasprave odbacilo još jednu molbu podnosioca za puštanje na slobodu. Apelacioni sud je 13. februara 1992. godine odbacio žalbu podnosioca, a 11. marta je Reviziono veće odbilo još jednu molbu podnosioca za puštanje na slobodu.

18. Nakon osude 21. juna 1992. godine, podnosilac je podneo još nekoliko molbi za puštanje na slobodu iz istražnog zatvora. Te je molbe Reviziono veće odbilo 3. februara 1993. i 6. aprila 1993. godine. Apelacioni sud je žalbe odbacio 18. februara i 29. aprila iste godine.

B. Suđenje podnosiocu

19. Javni tužilac u Gracu je 14. februara 1992. godine podneo optužnicu protiv podnosioca za tešku prevaru.

20. Suđenje podnosiocu započelo je pred Regionalnim sudom u Gracu 21. aprila 1992. godine. Ukupno je saslušano 52 svedoka, neki po nekoliko puta na zahtev podnosioca. Saslušano je i pet veštaka iz oblasti knjigovodstva, građevinarstva, poslova sa nekretninama, zdravstva i psihijatrije. Podnosilac je često tražio dugotrajna odlaganja suđenja a nešto pre njegovog kraja tražio ponavljanje sudskog postupka ili njegovo vraćanje istražnom sudiji. Sud je 21. juna 1992. godine osudio podnosioca za tešku prevaru na zatvorsku kaznu u trajanju od četiri i po godine. Podnosioca je takođe oslobodio dopunske optužnice za prevaru koju je tužilac podneo za vreme suđenja.

21. Presuda u obimu od oko 150 stranica i zapisnik sa suđenja od oko 1.400 strana predati su strankama 9. septembra 1992. godine.

C. Zahtev za ništavost i žalbeni postupak

22. Javni tužilac je 1. oktobra 1992. godine podneo zahtev za poništenje i žalbu protiv onoga dela presude koji se odnosio na oslobađanje podnosioca. Dana 5. oktobra 1992. godine je podnosilac podneo zahtev za poništenje i žalbu na presudu.

23. Podnosilac se 22. oktobra 1992. godine osvrnuo na zahtev za poništenje koji je podneo javni tužilac. Budući da je tvrdio da je do isteka roka za podnošenje njegovog zahteva za poništenje odbrana imala nedovoljno mogućnosti da pregleda spise, Vrhovni sud je 24. decembra 1992. godine odlučio da se podnosiocu odredi novi vremenski rok za podnošenje zahteva za poništenje i žalbe.

24. Podnosilac je 19. februara 1993. godine ponovo podneo zahtev za poništenje kao i žalbu na presudu, u kojima su uglavnom ponovljeni argumenti koji su već bili izneti.

25. Javni tužilac u Gracu je 30. marta 1993. godine povukao zahtev za poništenje.

26. *Generalprokurator* (Državni tužilac) se 27. aprila 1993. godine osvrnuo na zahtev za poništenje koji je podneo podnosilac:

"Po mišljenju *Generalprokuratora*-a se sa zahtevom za poništenje optuženog Bernharda Lanca može postupiti u skladu sa Odeljkom 285d Zakona o krivičnom postupku. Traženo je prenošenje odluke. Zahtev za poništenje koji je podnelo javno tužilaštvo povučen je priloženom izjavom od 30. marta 1993. godine."

27. Vrhovni sud je na zatvorenoj sednici održanoj 9. juna 1993. godine odbacio podnosiočev zahtev za poništenje kao neprihvatljiv.

28. Viši javni tužilac je neodređenog datuma podneo pismeno mišljenje o podnosiočevoj žalbi.

29. Dana 30. avgusta 1993. godine je Apelacioni sud u Gracu posle usmene rasprave u kojoj su učestvovali podnosilac i njegov pravni zastupnik prihvatio žalbu javnog tužioca

na izrečenu kaznu i povećao je na pet i po godina zatvora. Ispitavši dokaze u korist i protiv podnosioca, sud je odredio da je bila neophodna duža zatvorska kazna.

II. DOMAĆE PRAVO

30. U daljem tekstu dat je prikaz relevantnih odredbi Zakona o krivičnom postupku (*Strafprozessordnung*) zasnovan na zakonima koji su važili do 1. januara 1994. godine.

31. Prema stavu 1 člana 12 Zakona o krivičnom postupku, reviziono veće prvostepenog suda vrši nadzor nad svim merama koje preduzima istražni sudija za vreme predistrage.

32. Prema stavu 3 člana 45, lice kome je određen pritvor može se sastajati sa svom pravnim zastupnikom bez prisustva istražnog sudije. Međutim, ako je određen pritvor zbog opasnosti od zavere, istražni sudija može tokom prvih 14 dana pritvora da prisustvuje sastancima pritvorenika i njegovog advokata. Ako zbog naročitih okolnosti postoji opasnost da sastanci sa zastupnikom mogu da utiču na dokazni materijal, istražni sudija može da odredi produženje takvog nadzora dok se ne podnese optužnica. Nadzor nad sastancima sa zastupnikom odbrane može se vršiti dok je pritvor određen zbog opasnosti od zavere (član 180 i stav 3 člana 193).

33. Prema stavovima 1 i 2 člana 180, lice može biti držano u pritvoru ako postoji osnovana sumnja da je izvršilo krivično delo i da postoji opasnost da pobjegne, da dođe do zavere ili da ponovo izvrši jedno ili više krivičnih dela. Prema članu 193, pritvor ne može da traje duže od dva meseca u slučajevima kada mu je jedini osnov opasnost od zavere; ne može da traje duže od šest meseci po bilo kom od ostalih osnova. Apelacioni sud može, međutim, da produži pritvor na zahtev istražnog sudije ili javnog tužioca, kao i ako je to potrebno zbog komplikovanosti ili obima istrage. U takvim slučajevima je maksimalno trajanje pritvora tri meseca kada je mera zasnovana samo na opasnosti od zavere, i jedna do dve godine ako je osumnjičenom zaprećeno zatvorskom kaznom u trajanju od deset godina ili više, po ostalim osnovima.

34. Prema članovima 194 i 195, osumnjičeni u svakom trenutku ima pravo da podnese molbu za puštanje na slobodu. Takvu molbu kao i žalbe na odluku o produženom pritvoru mora da razmotri reviziono veće na zatvorenoj raspravi u prisustvu osumnjičenog ili zastupnika odbrane. Prema članu 114, na odluke revizionog veća može se podneti žalba apelacionom sudu.

35. Prema stavu 1 člana 285 (d), Vrhovni sud može da odbaci zahtev za poništenje posle zatvorene sednice ako sud odredi jednoglasno da se žalba odbaci kao očigledno neosnovana, bez potrebe za daljim ispitivanjem.

ZAKON

I. NAVODNA POVREDA STAVA 4 ČLANA 5 KONVENCIJE

36. Podnosilac se žali da je za vreme postupaka u vezi sa njegovim molbama za puštanje iz istražnog zatvora tužilaštvo podnelo podneske na koje on nije imao mogućnost da odgovori.

37. Sud smatra da ovu žalbu treba razmotriti u svetlu stava 4 člana 5 Konvencije, prema kom:

"Svako ko je lišen slobode ima pravo da pokrene postupak u kome će sud hitno ispitati zakonitost lišenja slobode i naložiti puštanje na slobodu ako je lišenje slobode nezakonito."

38. Podnosilac tvrdi da je Apelacioni sud odbacio njegovu žalbu na odbijanje revizionog veća da naredi da se pusti na slobodu iz pritvora pošto je saslušao višeg javnog tužioca, pri čemu njemu nije dao mogućnost da odgovori na podnesak tužioca. Napominje da je 28. novembra 1991. godine viši javni tužilac podneo Apelacionom sudu pismene napomene o podnosiocu žalbi na odluku revizionog veća od 6. novembra 1991. godine. Podnesci su bili obimni i pažljivo obrazloženi. U njima je viši javni tužilac tražio da se pritvor podnosioca produži na dopunskom osnovu opasnosti od bežanja. Argument Vlade da ovi podnesci nisu sadržali nove značajne podatke ne stoji.

39. Vlada tvrdi da su u postupku pred revizionim većem o molbi podnosioca za puštanje na slobodu iz pritvora održane usmene rasprave u kojima su učestvovali podnosilac, njegov advokat i javni tužilac. Podnosilac je dakle imao prilike da odgovori na tvrdnje javnog tužioca na raspravi. Što se tiče žalbenog postupka u vezi sa takvim pitanjima pred Apelacionim sudom, stav Vlade je da je uobičajen izraz u uvodnom delu odluka Apelacionog suda - "pošto je saslušan Viši javni tužilac" - značio jedino da je Viši javni tužilac primio k znanju žalbu. Izraz nije značio da je tužilac učestvovao u radu Apelacionog suda ili učinio ikakve podneske. Međutim, čak i ako se viši javni tužilac pismeno obrati apelacionom sudu, neobaveštavanje pritvorenika o tom podnesku ne predstavlja povredu stava 4 člana 5 Konvencije. Takav je korak čak i nepotreban ako, kao u ovom slučaju, podnesci ne sadrže nikakve nove činjenice (vidi br. 20055/92, Mozer protiv Austrije, dec. 13.4.94., neobjavljeno).

40. Sud primećuje da je stavom 4 člana 5 Konvencije uhapšenim ili pritvorenim licima dato pravo da započnu postupke u vezi sa proceduralnim ili materijalnim uslovima koji su neophodni za "zakonitost", u smislu Konvencije, njihovog lišavanja slobode (vidi presudu u predmetu Brogan i drugi protiv Velike Britanije od 29. novembra 1988. godine, Serija A br. 145-B, str. 34-35, stav 65). Domaći sud koji se bavi takvim stvarima mora da pruži "garancije sudskog postupka". Postupak mora biti uz prisustvo obeju strana i mora uvek da osigura jednakost pravnih sredstava strana - tužioca i pritvorenika (*Grauzinis protiv Litvanije*, 37975/97, stav 31, 10.10.2000.).

41. Ovi zahtevi proističu iz prava na suprotstavljanje dveju strana koje je propisano članom 6 Konvencije, što znači da u krivičnom predmetu i tužilac i odbrana moraju imati priliku da se upoznaju i osvrnu na podneske druge strane i dokaze koje je ona izvela.

Prema praksi Suda, sledi iz slova člana 6 - a naročito iz nezavisnog značenja koje treba dati pojmu "krivična optužnica" - da ova odredba ima neku primenu i na postupak pred suđenje (vidi presudu u predmetu *Imbriosa protiv Švajcarske* od 24. novembra 1993. godine, Serija A br. 275, str. 13, stav 36). Sledi da, imajući u vidu snažan udarac koji lišavanje slobode zadaje elementarnim pravima datog lica, postupak vođen u skladu sa stavom 4 člana 5 Konvencije bi trebalo da zadovolji, u najvećoj meri u kojoj je to moguće u okolnostima tekuće istrage, osnovne zahteve pravičnog suđenja, kao što je pravo na postupak uz suprotstavljenje dveju strana. Domaća zakonodavstva ovaj zahtev ispunjavaju na različite načine, ali koji god da je odabran treba da osigura da je druga strana upoznata s time da su podnete opaske i da ima realnu mogućnost da izrazi svoj stav o njima (videti, *mutatis mutandis*, presude u predmetu *Brandseter protiv Austrije* od 28. avgusta 1991. godine, Serija A br. 211, str. 27, stav 67, i u predmetu *Garsija Alva protiv Nemačke*, br. 2354194, stav 39, 13.2.2002.).

42. Sud takođe napominje da stavom 4 člana 5 nije zajamčeno pravo na žalbu na odluke kojima je određen ili produžen pritvor, jer ta odredba govori o "postupku" a ne o "žalbi". Intervencija jednog organa zadovoljava stav 4 člana 5, pod uslovom da postupak koji se vodi ima sudsku prirodu a pojedincu koji je u pitanju daje garancije koje odgovaraju vrsti lišenja slobode koja je u pitanju (*Jecius protiv Litvanije*, br. 34578/97, stav 100, ECHR 2000-IX). Ipak, država koja ustanovi drugi stepen jurisdikcije za razmatranje žalbi za puštanje na slobodu iz pritvora mora u principu ponuditi pritvoreniku iste žalbene garancije kao i provostepeni organ (vidi presudu u predmetu *Tot protiv Austrije* od 12. decembra 1991. godine, Serija A br. 224, str. 23, stav 84).

43. Stav Suda je da prvostepeni postupci pred revizionim većem ne pokreću nikakav problem, budući da su rasprave držane u prisustvu i podnosioca i tužioca. Podnosilac ovo prihvata. Međutim, Sud primećuje da je u postupku pred Apelacionim sudom po žalbi na odluku revizionog veća od 6. novembra 1991. godine Viši javni tužilac 28. novembra 1991. godine podneo pismene opaske koje nisu predočene podnosiocu. Stav Vlade je da taj propust ne predstavlja povredu stava 4 člana 5 jer bi prema ovoj odredbi jedino bilo potrebno da se o opaskama obavesti pritvorenik ako one sadrže bitne nove podatke. Vlada se poziva na odluku o prihvatljivosti Komisije u predmetu *Mozer protiv Austrije* (br. 20055/92, dec. 13.4.94, neobjavljeno).

44. Tačno je, kao što navodi Vlada, da je u predmetu *Mozer protiv Austrije* Komisija ustanovila da propust da se obavesti g. Mozer o podnescima Višeg javnog tužioca nije predstavljao povredu stava 4 člana 5, budući da ti podnesci nisu sadržali bitne nove detalje. Ali mada nije uvek neophodno da postupak prema stavu 4 člana 5 bude praćen istim garancijama kao one koje zahteva stav 1 člana 6 Konvencije za krivične predmete, moraju da budu "istinski suprotstavljeni" i moraju uvek da osiguraju jednakost pravnih sredstava između stranaka (*Grauzinis protiv Litvanije*, op. cit. stav 30). Da li podnesak tužilaštva zaslužuje reakciju je stvar koju treba da oceni odbrana (vidi presudu u predmetu *Bulut protiv Austrije* od 22. februara 1996. godine, *Reports of Judgements and Decisions* 1996-II, stav 49). To stoji za stav 1 člana 6 Konvencije, a Sud ne vidi nikakav razlog da tako ne bude i za stav 4 člana 5 Konvencije.

45. Sud zaključuje da podnosiocu nisu bile pružene odgovarajuće garancije za datu vrstu lišenja slobode. Sledi da je postojala povreda stava 4 člana 5 Konvencije.

II. NAVODNA POVREDA STAVOVA 3 (b) I 3 (c) ČLANA 6 KONVENCIJE

46. Podnosilac se žalio da mu je pravo na odbranu prejudicirano jer su kontakti sa braniocem održavani pod nadzorom istražnog sudije tokom prva dva meseca pritvora.

47. Sud nalazi da bi ovu žalbu trebalo razmotriti prema stavovima 3 (b) i 3(c) člana 6 Konvencije:

"Svako ko je optužen za krivično delo ima sledeća minimalna prava:

b. da ima dovoljno vremena i mogućnosti za pripremanje odbrane;

c. da se brani lično ili putem branioca koga sam izabere ..."

48. Podnosilac tvrdi da sastanci sa braniocem mogu biti podvrgnuti prismoći samo u vanrednim okolnostima i u veoma kratkom vremenskom periodu. Takva mera bi bila opravdana samo ako ima jasnih naznaka da se sastanci mogu da zloupotrebe. Sama tvrdnja da se može uticati na nepoznate svedoke ili da se mogu skloniti dokumenta koja nisu pronađena tokom prethodnog pretresa doma suviše je nejasna da bi mogla da opravda tako značajno ometanje prava optuženog na odbranu. Poverljivi razgovori sa braniocem bili bi neophodni da bi se precizno formulisali zahtevi za izvođenje dokaza, što je zahtevalo veliku količinu detaljnih podataka o toku događaja.

49. Vlada tvrdi da je nadzor nad sastancima optuženog sa braniocem bio neophodan da bi se osigurao uspeh istrage budući da je postojala opasnost da bi bez tog nadzora kontakti između podnosioca i njegovog branioca doveli do prepravljanja dokaza. Postojala je ozbiljna sumnja da bi podnosilac mogao da pokuša da utiče na osoblje SDBV ili na druge još nepoznate svedoke kao i da se ukloni dokumentacija. Privremeni nadzor nad kontaktima podnosioca sa svojom braniocem na početku krivične istrage nije ga ometao u primeni svojih prava na odbranu. Kontakti sa advokatom nisu bili zabranjeni, a nakon što je prismoća prestala imao je na raspolaganju više od šest nedelja pre nego što mu je uručena optužnica i više od četiri meseca pre nego što je počelo suđenje, za koje je vreme mogao slobodno da komunicira sa braniocem u pripremi odbrane.

50. Sud podseća da je pravo optuženog na poverljivu komunikaciju sa braniocem deo osnovnih uslova za pravično suđenje u demokratskom društvu i da sledi iz stava 3 člana 6 Konvencije. Ako advokat ne bi bio u mogućnosti da se sastaje sa klijentom i da od njega dobija poverljiva uputstva bez nadzora, njegova pomoć bi izgubila veliki deo svoje težine, a svrha Konvencije je da jamči prava koja su ostvariva i delotvorna (vidi presudu u predmetu S. protiv Švajcarske od 28. novembra 1991. godine, Serija A br. 220, str. 16, stav 48). U tom predmetu je Sud primetio da opasnost zavere treba uzeti u razmatranje, međutim mogućnost da nekoliko branilaca saraduju da bi usaglasili strategiju odbrane nije bila dovoljna da ograniči prava optuženog na odbranu (loc.cit., str. 16, stav 49).

51. Sud primećuje da je nadzor nad kontaktima podnosioca sa svojom braniocem trajao od 25. oktobra do 25. decembra 1991. godine zbog opasnosti da podnosilac utiče na svedoke ili ukloni dokumente koji još nisu bili zaplenjeni.

52. Međutim, stav Suda je da ovi razlozi nisu dovoljni da bi opravdali meru. Nadzor istražnog sudije nad kontaktima koje lice u pritvoru ima sa svojim braniocem predstavlja veoma ozbiljno kršenje prava optuženog lica na odbranu i da bi se opravdao moraju biti dati veoma ozbiljni razlozi. Tako je bilo u predmetu *Kempers protiv Austrije* gde je podnosilac bio osumnjičen da je član bande i da bi se uhvatili ostali članovi bio je potreban najveći mogući nivo tajnosti (br. 21842/93, *Kempers protiv Austrije*, dec. 27.2.97, neobjavljeno). U ovom slučaju ne mogu se naći znaci tako vanrednih okolnosti. Sud nalazi da su se domaći sudovi uglavnom oslanjali na opasnost od zavere, ali to je upravo bio i razlog zbog kog je već bio produžen pritvor. Ograničenje kontakata sa braniocem za lice kome je već određen pritvor je dodatna mera koja zahteva dopunske argumente. Sud ne vidi da su austrijski sudovi ili Vlada ponudili uverljive argumente po ovom pitanju.

53. Sledi da da je došlo do povrede stavova 3 (b) i 3 (c) člana 6 Konvencije.

III. NAVODNA POVREDA STAVA 1 ČLANA 6 KONVENCIJE

54. Podnosilac se takođe žali da je tokom krivičnom postupka protiv njega *Generalprokurator* podneo opaske o njegovoj molbi za poništenje Vrhovnom sudu i da je Viši javni tužilac podneo napomene o njegovoj žalbi o kojima on nije bio obavešten. Poziva se na član 6 Konvencije, prema kome:

"Svako, tokom odlučivanja o ... krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu ... pred nezavisnim i nepristrasnim sudom obrazovanim na osnovu zakona."

55. Podnosilac tvrdi da je tokom oba postupka prekršen princip jednakosti pravnih sredstava. Što se tiče žalbenog postupka, tvrdi da bi pismeni podnesci Višeg javnog tužioca bili od značaja za njega jer se bez njih nije mogao da propisno pripremi za žalbenu raspravu. Na takvoj raspravi branilac mora da odmah odgovori na podneske Višeg javnog tužioca.

56. Što se tiče molbe za poništenje, Vlada, pozivajući se na presudu u predmetu *Bulut protiv Austrije* (op.cit.), nije se oglašavala. Što se tiče žalbenog postupka, Vlada je priznala činjenice ali tvrdila da pošto je održana usmena rasprava u kojoj je Viši javni tužilac uglavnom ponovio svoje pismene podneske, nije bilo ni potrebno obavestavati podnosioca o njima.

57. Sud podseća da prema principu jednakosti pravnih sredstava, kao jednom od činilaca šireg koncepta pravičnog suđenja, svakoj strani mora biti data razumna mogućnost da

predstavi svoj slučaj pod uslovima koji je ne postavljaju u položaj podređen onome suprotne strane (vidi presudu u predmetu *Dombo protiv Holandije* od 27. oktobra 1993. godine, Serija A br. 274, str. 19, stav 33; i presudu u predmetu *Ankerl protiv Švajcarske* od 23. oktobra 1996. godine, Reports 1996-V, str. 1567, stav 38). U ovom kontekstu se pridaje značaj izgledu kao i povećanoj osetljivosti pravičnom vršenju sudske funkcije (presuda u predmetu *Bulut protiv Austrije*, op. cit. stav 49).

58. Što se tiče sadržaja podneska tužioca, Sud takođe podseća da princip jednakosti pravnih sredstava ne zavisi od dodatne merljive nepravičnosti koja proističe iz proceduralne nejednakosti. Stvar je odbrane da proceni da li podnesak zaslužuje odgovor. Sledi da nije pravedno da tužilac šalje sudu podneske bez znanja odbrane (presuda u predmetu *Bulut protiv Austrije*, op. cit. stav 49).

59. U posmatranom slučaju je *Generalprokurator* podneo kratak komentar na žalbu podnosioca za poništenje koja nije predočena podnosiocu.

60. Sud primećuje da je u predmetu *Bulut protiv Austrije* ustanovio povredu principa jednakosti pravnih sredstava jer je *Generalprokurator* bio podneo Vrhovnom sudu komentar o molbi za poništenje sličan onome koji je podnet u ovom slučaju bez da je o tome obavestio optuženog. Sud ne vidi razloga da načini drugačiji zaključak u ovom slučaju i određuje da princip jednakosti pravnih sredstava nije bio poštovan u postupku pred Vrhovnim sudom.

61. Što se tiče žalbenog postupka, strane se slažu u tome da je Viši javni tužilac podneo pismene opaske o žalbi podnosioca koje nisu bile predočene podnosiocu. Vlada međutim ponavlja da budući da je održana usmena rasprava na kojoj je Viši javni tužilac u suštini ponovio svoje pismene podneske nije ni bilo potrebe da se te opaske predoče podnosiocu.

62. Sud ne prihvata argumente Vlade. Nalazi da je situacija u osnovu ista kao i ona u predmetu *Brandšteter protiv Austrije*, u kome je ustanovljena povreda stava 1 člana 6 zbog propusta Apelacionog suda da obavesti optuženog o opaskama koje je podneo Viši javni tužilac (vidi presudu u predmetu *Brandšteter protiv Austrije* od 28. avgusta 1991. godine, Serija A br. 211, stavovi 64-69). U tom slučaju Sud nije pridao nikakav značaj činjenici da su po žalbi g. Brandštetera rasprave održane pred Apelacionim sudom. Sud ne može da vidi zašto bi u posmatranom slučaju trebalo imati drukčiji pristup. U sistemu gde podnošenje pismenih opaski od strane stranaka pre rasprave nije isključeno i gde sud dakle u razmatranju slučaja ima na raspolaganju pored usmenih izjava na raspravi i pismene izjave koje su prethodno podnete, strana koja nije obavestena o pismenim podnescima suprotne strane pa tako lišena mogućnosti da reaguje na njih stavljena je u položaj veoma podređen svome suparniku.

63. Imajući gornje u vidu, Sud zaključuje da princip jednakosti pravnih sredstava takođe nije bio poštovan u postupku pred Apelacionim sudom.

64. Postojala je dakle povreda stava 1 člana 6 zbog podnošenja od strane Državnog tužioca opaski Vrhovnom sudu bez znanja podnosioca kao i podnesaka Višeg javnog tužioca Apelacionom sudu.

IV. PRIMENA ČLANA 41 KONVENCIJE

65. Član 41 Konvencije propisuje:

"Kada Sud utvrdi prekršaj Konvencije ili protokola uz nju, a unutrašnje pravo Visoke strane ugovornice u pitanju omogućava samo delimičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj stranci."

A. Odšteta

66. Podnosilac traži 5.000.000 austrijskih šilinga (ATS) ili 363.364,17 evra (EUR) kao materijalnu odštetu i tvrdi da je kao posledica krivičnog postupka protiv njega njegova kompanija bankrotirala. Od dalje zahteva ATS 1.000.000 ili EUR 72.672,83 kao nematerijalnu odštetu. Tvrdi da je kao posledica krivičnog postupka protiv njega pati od psihičkih problema i da mu je od tada potrebna redovna medicinska pomoć.

67. Vlada osporava zahtev podnosioca za nadoknadu. Stav Vlade je da podnosilac nije dovoljno obrazložio zahtev, i da bi u svakom slučaju odluka da je postojala povreda Konvencije u ovom predmetu predstavljala dovoljno zadovoljenje.

68. Sud ne nalazi da postoji uzročno-posledična veza između pronađenih prekršaja Konvencije i zahteva za materijalnu odštetu, te odbacuje taj zahtev (vidi, između ostalog, presudu u predmetu Demir i drugi protiv Turske od 23. septembra 1998. godine, Reports 1998-VI, str. 2660, stav 63).

69. Međutim, Sud smatra da je podnosilac pretrpeo određenu nematerijalnu štetu, za koju odluka da je postojala povreda Konvencije ne predstavlja adekvatno zadovoljenje. Čineći procenu na pravičnoj osnovi, Sud dodeljuje podnosiocu EUR 3.000 po ovoj stavci.

B. Sudski troškovi

70. Podnosilac je tražio da mu se nadoknadi ukupno ATS 4.788.455,50 ili EUR 347.990,62 ta troškove u domaćim pravnim postupcima. U postupku pred organima Konvencije, podnosilac moli Sud da odredi pravičnu naknadu. Ove zahteve Vlada osporava.

71. Sud podseća da prema njegovoj praksi treba da razmotri da li su troškovi stvarno bili i potrebni i pretrpljeni da bi se sprečilo odvijanje ili dobilo zadovoljenje za stvar za koju je Sud ustanovio kršenje Konvencije kao i da li su bili razumnog obima (vidi, na primer, *Bladet Tromsøe i Stansaaas protiv Norveške* (GC), br. 21980/93, stav 80, 20.5.99). Sud

smatra da su ovi uslovi ispunjeni jedino u pogedu troškova žalbe podnosioca protiv odluke istražnog sudije od 11. novembra 1991. godine kojom je određen nadzor nad kontaktima podnosioca sa svojim braniocem, koje je podnosilac odredio u iznosu od ATS 6.797 ili EUR 493.96, pa Sud i dodeljuje ovaj iznos.

72. Što se tiče troškova postupka u Strasburu, Sud primećuje da podnosilac, koji je koristio pravnu pomoć, nije naznačio nikakav iznos niti podneo dokumentaciju kojom bi potkrepio svoj zahtev, mada je opomenut da to učini. Sledi da po ovoj stavci ne može biti dodeljena nikakva naknada.

C. Kamata za neizvršenje

73. Prema podacima dostupnim Sudu, zakonska kamatna stopa koja važi u Austriji na dan usvajanja ove presude je 4% na godišnjem nivou.

IZ OVIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *Smatra* da je postojala povreda stava 4 člana 5 Konvencije;
2. *Smatra* da je postojala povreda stava 3 (b) i 3 (c) člana 6 Konvencije;
3. *Smatra* da je postojala povreda stava 1 člana 6 Konvencije;
4. *Smatra*:

(a) da tužena Država ima isplatiti podnosiocu u roku od tri meseca od pravosnažnosti presude prema stavu 2 člana 44 Konvencije sledeće iznose:

- (i) EUR 3.000 za nematerijalnu štetu;
- (ii) EUR 493.96 za sudske troškove;

(b) da će se posle isteka roka od tri meseca pa do poravnanja zaračunavati prosta kamata od 4% na godišnjem nivou;

5. *Odbacuje* ostatak zahteva podnosioca za pravično zadovoljenje.

Sačinjeno na engleskom i francuskom jeziku dana 31. januara 2002. godine, u skladu sa stavovima 2 i 3 pravila br. 77 Pravila Suda.

Erik Friberg, sekretar Suda

Hristos Rozakis, predsednik Suda